

Anmeldelse af Benny Lihme

”The lunatics have taken over the asylum”

– *rømnings traditionen fra åndssvageanstalten Brejnings tid blev holdt i hævd, da venstrepolitikere for nylig indtog de gamle bygninger.*

Det siger muligvis mere om denne anmelder end om den samlede danske presse og landets venstre-politikere. Men i forbindelse med det store medie show i slutningen af august måned foran den slotslignende gamle bygning i Brejning for åndssvage, dukkede Radiohead sangen "The lunatics have taken over the asylum" op i mit kognitive system.

Som man kan læse hos lektor i historie på Aalborg Universitet, Poul Duedahl, fremstår det tidligere forsorgspolitiske slot for "undermålere" idag som et eksklusivt hotel med wellness i stedet for welfare. Spredt over 15.000 kvadratmeter og indviet i 2008 under navnet Comwell Kellers Park.

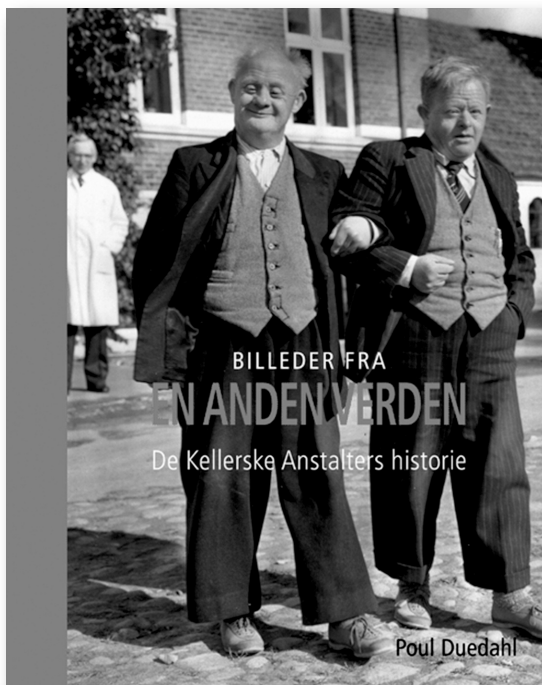
Johan Keller er navnet på den driftige læge, der i 1865 fik dette statelige byggeri, fransk inspiration, for åndssvage op at stå på en kæmpegrund ved Vejle Fjord, på ét af Rigets allersmukkeste natur områder. Skøn natur og imponerende arkitektur eller ej, Brejning anstalten døjede fra starten med mange rømninger til gene for de normale udenfor anstalten.

Pointen var jo ellers, at når idioterne fik så skønne omgivelser at være i, så skulle de også blive der. Et kapitel i bogen har overskriften "Slotte til idioter".

Det store projekt for Johan Kellers søn Christian var at få de åndssvage indsamlet og isoleret: "Kun på den måde kunne man pleje dem og holde dem under behørig observation." (s. 27)

Men det med rømningerne var et problem, for kvindernes vedkommende et særligt problem, fordi de tog deres seksualitet med udenfor Brejnings mure og medvirkede til forringelse af befolkningens kvalitet, når de fik børn. Og da den selvsikre Christian Keller, den enevældige høvding i Brejning, indså alvoren i dette strejferi og vagabonderingsproblem, udlagde han blot nye skønne naturområder til brug for forsorg. Ø-anstalterne på Livø for vagabonderende og kriminelle åndssvage mænd og kvindestalten på Sprogø for løsgtige kvinder opstod som filialer til Brejning anstalten.

Hvad rømninger angår således også, mærkeligt nok, et fænomen som kunne iagttages i forbindelse med venstrepolitikernes hovedbestyrelsesmøde på Kellers Park-hotellet. Selveste høvdingen rømmede gennem en bagdør.

Poul Duedahl:

Billeder fra en anden verden. De Kellerske Anstalters historie.

Gads Forlag. 2. udgave.
200 sider, kr. 249,95.

Nogle vil have set de historiske billeder i denne nyudgivelse tidligere, idet Museet Kellers Minde udgav dem i 1999. Hvad der motiverer en nyudgivelse er ikke helt klart. Men klare er billederne til gengæld. En fantastisk kvalitet deres alder taget i betragtning. Men altså også arrangerede billeder nøje udvalgt efter princippet, at det har vi valgt at vise. Poul Duedahl skriver således:

"Intet på De Kellerske Anstalter var tilfældigt. Heller ikke hvilken viden om anstaltslivet der slap ud til omverdenen. Et fotografi fra anstalten var ikke bare et fotografi, det var også en arrangeret virkelighed. Tag bare et kig på bogens mange billeder, betragt dem nøje, og læg mærke til hvor opstillede og iscenesatte mange af dem er.... De opstillede fotografier stammer især fra anstaltens tidlige år og var bestilt af Christian Keller. Fotografierne skulle repræsentere det moderne menneskes overlegenhed på det sociale og videnskabelige område, og gøre indtryk på det officielle Danmark og på udlandet" (s. 81).

Duedahl er fortrolig med sit stof, og han skriver godt. En god historiefortæller med blik for både de store (social)politiske sammenhænge, det personlige initiativ og detaljerne i alumnernes liv på anstalten. Han formår at holde balancen mellem indlevelsen i og forståelsen for, at sådan var det dengang. Det var måske ligefrem progressivt? Hverken fordømmende eller heroiserende. Det store perspektiv, mest klart i passagerne om den udbredte danske racehygiejne og dens nedslag i populationen af åndssvage, har kritisk nerve.